

avondstonden van eenzaamheid verdiepte zich haar geest in zelfbespiegeling, en overpeinsde zij haar leven en haar lot.

Alles overwegende, deed ik beter thuis te blijven. Dit punt werd lang en breed overwogen en, toen men het eindelijk eens was, de hoorn geblazen. Na rijpelijk alles te hebben overwogen, zijn we gegaan.

711. OVERDRIJVEN, VERGROTEN.

Iets groter voorstellen, dan het werkelijk is.

Bij overdrijven ligt de oorzaak meer in hartstocht, in de onberedeneerde zucht tot vergroting.

In vergroten ligt meer de gedachte, dat men met opzet de waarheid geweld aandoet, door met voorbedachten rade de zaken groter voor te stellen dan zij zijn.

Onder 't volk, dat gewoon is alles te overdrijven, ging de verbazing tot uitzinnigheid. Hij kan niets vertellen zonder te overdrijven.

In dit blad wordt het oorlogsgevaar zeer vergroot, teneinde beursspeculaties in de hand te werken.

712. OVEREENKOMST, VERDRAG, VERBOND.

Handeling waarbij een of meer partijen zich jegens een of meer andere verbinden.

Overeenkomst duidt aan, dat de betrokken partijen tot overeenstemming zijn gekomen over de voorwaarden en de verplichting op zich nemen, deze na te komen.

Verdrag is een overeenkomst tussen twee staten of staatshoofden, waardoor geschillen worden voorkomen, of zo zij reeds bestaan, ten einde gebracht. Wanneer personen of staten zich verenigen om een bepaald doel te bereiken, waartoe zij zich bij verdrag verbinden, dan spreekt men van een verbond.

Bedrog levert een grond op tot vernietiging der overeenkomst. Volgens onze overeenkomst krijgt hij een derde van de winst.

Het verdrag van Munster maakte een einde aan de Dertigjarige oorlog.

Het Drievoudig Verbond tussen Duitsland, Italië en Oostenrijk kwam tot stand in 1882.

713. OVEREIND, RECHTOP.

Overeind staat tegenover liggend; het wordt vooral gezegd, wanneer iets, dat rechtop behoort te staan, in een andere stand geweest is en nu weder daarin hersteld wordt.

Rechtop is niet gebogen.

Men zit rechtop, wanneer men niet in een gebogen houding zit; men gaat overeind zitten, wanneer men uit een liggende in een zittende houding overgaat.

De zieke ging overeind zitten. Hij sprong overeind. Dat houdt hem in zijn ongeluk overeind.

Rechtop zitten. Loop toch rechtop. Op het gladde ijs kon hij zich moeilijk rechtop houden.

714. OVERHALEN, OVERREDEN, OVERTUIGEN.

Overhalen is met klem van woorden, mooie praatjes, ofwel met aanlokkelijke voorstellen, enz. iemand voor iets winnen, iemand bewegen om over te gaan tot hetgeen men zelf wil.

Overreden is door redenering op iemand invloed oefenen zo-

dat hij de mening van de ander gaat delen, en vandaar inzonderheid: iemand tot iets bewegen, hem overhalen iets te doen of te laten waartoe hij niet geneigd was. Bij overreden denkt men niet alleen aan verstandelijke bewijsvoering, maar bepaaldelijk ook aan werken op het gevoel.

Overtuigen is door redenering, door het aanvoeren van deugdelijke bewijzen, het weerleggen van bedenkingen iemand tot de erkenning der waarheid of juistheid van iets brengen.

Hij had haar tot zijn zienswijze overgehaald. De mensen tot het goede over te halen en van het kwade af te schrikken. Hij liet zich eindelijk door het aanhouden der koningin overhalen.

Mijnheer Teeuwis kwam de ouders overreden en aanwakkeren. Hij liet zich niet overreden. Hij had geringe moeite om haar te overreden.

Iemand van de waarheid overtuigen. De bondigste redeneringen konden hem niet overtuigen. Wanneer iemand volstrekt niet wil overtuigd worden, doet een redetwist eer kwaad dan goed.

715. OVERLEG, OMZICHTIGHEID, BELEID.

Werking van de geest voor of gedurende de uitvoering van een handeling, waardoor men alle geschikte omstandigheden gebruikt en zich hoedt voor overhaasting of storing.

Overleg drukt uit, dat men berekent en nagaat welke weg men het best kan volgen bij de uitvoering.

Omzichtigheid duidt op het voorzichtig afwenden van alle mogelijke belemmeringen, gevaren of storingen, die bij de uitvoering kunnen ontstaan.

Beleid heeft betrekking op het overleg en de omzichtigheid, waarmede men de zaak uitvoert, alsmede op de bekwaamheden van de persoon, die de handeling verricht.

Die arbeid scheen overleg en behendigheid te vorderen. Overleg is het halve werk.

Wat het bereiken van zijn oogmerk betrof, daartoe moest hij met omzichtigheid te werk gaan. Daarom zijn wij verplicht te handelen met de grootste omzichtigheid.

In uw handelingen worden gemist bezadigd overleg, beleid en voorzichtigheid.

716. OVERTOLLIG, OVERBODIG, OVERDADIG.

Meer dan nodig.

Overtollig is groter of meerder in aantal of hoeveelheid dan nodig is of vereist wordt, zodat het ongeveer gelijk staat met nutteloos.

Overbodig is wat niet gevraagd of geëist wordt; het sluit niet in dat er werkelijk iets nodig is, noch dat er geen zeker aantal van iets aanwezig is; het onderstelt ook niet, dat iets nutteloos is, maar komt ongeveer overeen met onnodig.

Overdadig heeft een ongunstige betekenis; het overschrijdt de maat van het redelijke en duidt op buitensporige overvloed of overgrote weelde. Het nadert de zin van onmatig of verkwistend.

Een uitgestrekt park, van overtollig geboomte ontdaan. Het is bekend dat van de gemeenten de overtollige kerksieraden, inzonderheid de klokken, werden afgevorderd.

Dat is overbodige moeite. Hij had een potlood in de hand, om uit te schrappen wat hem voorkwam overbodig te zijn.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

